

Spis treści

Przedmowa	11
Wprowadzenie	15
Nawigacja: lot Małgorzaty	27
Lot Małgorzaty	29
Rękopisy nie płoną. Pisarz w roku 1937	33
Płaskorzeźba miasta, miejsca akcji, punkty zwrotne	35
Osoby i ich odtwórcy, podwójne postaci	42
Urząd, NKWD	43
„Ludzie bez śladu znikali z mieszkań”	45
Nagle śmierci, egzekucja jako widowisko	46
„To jest niemożliwe!”	49
Plac budowy Moskwa: generalny plan Stalina w akcji	51
Film <i>Nowa Moskwa</i> Aleksandra Miedwedkina	52
Nowy krajobraz miejski: generalny plan Stalina przebudowy Moskwy	54
Plac budowy Moskwa: między burzeniem a budowaniem	61
Moskwa poza magistralami komunikacyjnymi	67
Pejzaż ludzki, walka o przeżycie	70
Topografia znikania: moskiewska książka adresowa z roku 1936	74
Odzwierciedlenie status quo. Książki adresowe jako świadectwo czasu	74
Topografia władzy i inne areny wydarzeń	76
Ślad znikania	81
Listy rozstrzelanych i pośmiertna rekonstrukcja adresów	87
Produkcja wrogów: proces trockistowsko-zinowiewowskiego centrum terrorystycznego, 19-24 sierpnia 1936 roku	90
Historie kryminalne o globalnym zasięgu: retoryka pierwszego procesu pokazowego w Moskwie	92
Echo przemocy: jak ukryta wojna domowa znajduje wyraz w języku	97
Postać „dwulicowca”	99
Narodziny procesu pokazowego z ducha linczu	101
Wróg idealny	102
„Zmęczony trudami patrzenia i poznawania”: Liona Feuchtwangera Moskwa 1937	105
Jedna z kluczowych scen europejskiej historii humanizmu: spotkanie Feuchtwangera i Stalina	107
Spojrzenie powstałe z niemocy antyfaszyzmu	112

Koniec flaneura: podróż w cieniu NKWD	115
Fenomenologia zagubienia i tworzenie jednoznaczności: credo quia absurdum	118
Pożegnanie na Dworcu Białoruskim	120
W blasku ognia: Hiszpania i inne fronty	121
Moskiewskie mapy: arena wydarzeń Hiszpania	122
Świat w stanie rozkładu, strach przed wojną	125
Naród sowiecki jako patriotyczna jednostka bojowa	128
Metastazy: proces pokazowy w Barcelonie, eksterytorialne NKWD	130
Barcelona Transfer: doświadczenia moskiewskie	135
Zasłepienie i terror: utajniony spis powszechny z 1937 roku	137
Podróż do wnętrza społeczeństwa	138
6 stycznia 1937 roku: imperium uchwycone w migawce	140
Dziesięć lat po spisie powszechnym z 1926 roku: bilans po Wielkim Przewrocie	144
Autoanaliza, Samouświadomienie, Ewidencja	145
Szok brakujących milionów	149
Statystyka jako przestępstwo.	152
Scena grozy w dobie industrializacji: drugi moskiewski proces pokazowy w styczniu 1937 roku	156
„Rzeczowa atmosfera”	158
Język opiniowania	160
Topografia planu pięcioletniego	163
Ofiary w ludziach, nemezis, chór	168
Postscriptum	175
„Uczta podczas dżumy”. Obchody Puszkiniowskie 10 lutego 1937 roku	178
„The New York Times”: <i>All Moscow was Pushkin-mad today</i>	179
„Towarzysz Puszkini”: intronizacja klasyka	182
Uczta podczas dżumy: zaszyfrowane dyskursy	186
Slogany nowej kultury	191
Rosyjski geniusz i imperium.	195
Publiczna śmierć. Samobójstwo Ordżonikidze i rytuały żałobne	197
Szok: Sergo nie żyje.	198
Ucieczka w rytuał.	200
Samobójstwo jako broń	205
Brak wyjścia i protest.	209
Uwspólnotowanie doświadczenia śmierci: mówienie o śmierci w czasach masowych mordów	212
W maszynowni roku 1937: lutowo-marcowe plenum Komitetu Centralnego	217
Kierownictwo u kresu sił. Głos paniki	220
Test twardości i przekraczanie granic: sąd partyjny nad Bucharinem i Rykowem	223
Szok: „wybory powszechne, wolne i tajne”	227
Sprawozdanie: nierządność i lęk przed chaosem	229
Szkodnictwo w NKWD	232
Rozwiązanie partii i utworzenie nowej	235
Mechanizm zostaje wprawiony w ruch	239
Moskwa w Paryżu: pawilon ZSRR na Wystawie Światowej w 1937 roku	241
Wystawowy parkur: podróż po mapie ZSRR.	243
W tematycznym parku cywilizacji XX wieku	247
Spotkania przy okazji.	249

Miejsce odświętne i miejsce kaźni: Plac Czerwony	253
Koncert Chopina i rytuał zabijania. Radio i tworzenie wielkiej wspólnoty	259
Radiofonizacja: dwie strony postępu	261
Radio jako tło dźwiękowe nowych czasów	264
Przestrzeń uczuć	266
Sluchacze jako „obywatele wszechświata”	268
Oryginalny głos Stalina. Ruch historycznej chwili	270
Szkodnictwo w eterze.	272
Sowiecki Art déco. Czas zamknięty w kamieniu	274
Pierwszy Sowiecki Kongres Architektów, 16-26 czerwca 1937 roku.	276
Na placu budowy Moskwy.	282
Chaos i stres	284
Sowieckie uniwersum jako wystawa	285
Wypracowanie nowego stylu w czasach stanu wyjątkowego	288
Przemowa na zakończenie: Frank Lloyd Wright.	293
„Brązowe ciała, jasne szorty”: parada sportowców	296
„Cudowne piękno młodych ludzi”	296
Fizkulturnik, fizkulturnica: ikony nowych czasów	298
„Plemię Stalina”: Tableaux vivants na Placu Czerwonym.	303
Bogactwo i zniszczenie: XVII Międzynarodowy Kongres Geologów w Moskwie	306
Sowieccy geolodzy ruszają w drogę: nauka a marzenie o bogatym kraju	307
Pionierzy, których ojczyzna nie potrzebuje: geolodzy jako wrogowie ludu.	311
Władimir Wiernadski: nieustraszonosc i patriotyzm	319
Wycieczka po kanale Moskwa-Wołga: nauka i niewolnicza praca.	325
Miasto nad morzem. Otwarcie kanału Moskwa-Wołga	327
Po Kanałe Białomorskim: druga magistrała Stalina	329
Kanał jako totalne dzieło sztuki: estetyka technogenicznych krajobrazów rzecznych	333
Dmitlag: Archipeląg Gułag u wrót stolicy. Społeczeństwo równoległe w zonie obozowej	338
Pierekowka/przekuwanie: laboratorium nowego człowieka	344
„Widziałem kraj, który przekształcił się w jeden wielki obóz”	348
Rok przygód: sowiecki Ikar 1937	350
Triumfy, rekordy: miasto w gorączce	351
Non-stop do Ameryki	355
Podbój Arktyki	358
Przygody XX wieku.	363
Bohaterowie epoki: awiatorzy Stalina.	365
„Takich marzycieli jak ja są tysiące”	367
„Bolszewicki romantyzm” i terror.	368
Okno wystawowe Moskwa: urodzaj tego świata, głód towarów i zawroty głowy z głodu	374
André Gide: O niedostatku i luksusie.	378
Reklama, Dekoracja: obiekty pożądania i ich inscenizacja	379
Zawroty głowy z głodu	382
Bez perspektyw: naród spekulantów	384
Inteligencja kolejkowa	384
Wolne przestrzenie, malownicze krajobrazy: rejsy po Wołdze, wakacje na Czerwonej Riwierze, konspiracja na dachy	387

Powrót do domu i śmierć narodowego bolszewika Nikołaja Ustriałowa	393
Powrót z emigracji: zbliżenie z nową Rosją	395
Narodowy bolszewizm a Stalinowski „socjalizm w jednym kraju”	399
Świat „ludzi bytych” a rok 1937	401
Podwójna lektura: dziennik, z komentarzem NKDW	404
Obchody rocznicy rewolucji październikowej 7 listopada 1937 roku	407
W loży dyplomatycznej	408
Rozmowy w ścisłym kręgu władzy	415
Miniatura o pewnym high society tuż przed masakrą	418
Strzały padają coraz bliżej	418
Beau monde, śmietanka towarzyska	422
Bał maskowy w ambasadzie amerykańskiej	427
Wnętrze z fortepianem i nianią	429
Salon Jeżowa: sztuka i tajna policja	431
Dodatek: inwentarze luksusu i mody	434
Sowiecki Hollywood. O cudach i potworach	436
Lenin w październiku: poprawiona rewolucja	436
Kraj filmu: ZSRR, pałace kinowe, gwiazdy	438
Mosfilm 1937: chaos w fabryce filmów	444
Wołga, Wołga: reżyserzy jako spiskowcy, aktorzy jako agenci	448
Terror i wyśmienita rozrywka	450
Śmierć na emigracji	454
Dziennik Dymitrowa: protokół autodestrukcji	458
Punkt zbiegu Moskwa. Biotop	460
Obcy towarzysze	462
Wrażliwość: światowy komunizm jako światowy spisek	469
Listy, dossiers, kartoteki	471
Arkadia w Moskwie, lunapark Stalina	474
„Kombinat kultury i wypoczynku”	474
„Co za lato!”	478
Miejsce wyrażania opinii ludu	481
„Awtozawodcy”. Ludzie z Fabryki Samochodów im. Stalina	483
„Szanghaj”: miasto imigrantów, miasto na peryferiach	484
Gospodarczy działacz: Iwan Lichaczow	488
Patriotyzm fabryczny: fabryka jako tygiel	491
„Masowa krytyka” albo orkiestracja zwątpienia i nienawiści	496
Jazz. Sound lat trzydziestych	506
Jazz (Utiosow)	507
Pieśń masowa (Dunajewski)	511
Muzyka symfoniczna (Szostakowicz)	513
Przełom historii, przełom epok	518
Ameryka, ciągle Ameryka: inny nowy świat	524
Ilji Ilfa i Jewgienija Pietrowa podróż do Ameryki	525
Special relations: Sowietskij Amerikanizm i New Deal	529
American Way of Life w roku 1937	535
Utopia jako teraźniejszość	537

„Nie ma na świecie kraju innego...” 1937 rok a produkcja przestrzeni sowieckiej	539
Narodziny Związku Sowieckiego z ducha masowej piosenki	540
Maszyna do robienia obrazów Moskwa	542
Praca homogenizacyjna: czystki a jedność sowieckiego narodu	546
Poligon Butowo. Topografia wielkiego terroru	550
Szukanie śladów: cmentarna archeologia	552
Masowy mord na obrzeżach miasta	559
Socjologia grobu masowego	563
Zabijanie według wyznaczonych norm. Rozkaz nr 00447	570
Wojna światowa, wojna domowa	583
„Samotny biały żagiel...” Czas marzeń, światy dziecięce	587
Jeżow w Teatrze Bolszoi. Uroczysta akademii na 20-lecie Czeki	593
W środku Moskwy: widzialność władzy	593
Uroczyste przemówienia i muzyka w przerwach między masowymi mordami	596
Owacje dla katów. Morituri salutant	600
Pożegnanie Bucharina	604
Ostatnie słowo	607
Proces pokazowy: ćwiczenia z dialektyki	608
Łubianka: więzienie jako miejsce produkcji	612
List do Koby	616
Moskiewskie dzieciństwo około roku 1900	619
„Tylko do użytku służbowego!” Moskwa, miasto na mapie wroga	627
Wykop	633
Wyimaginowane centrum. Ostoja imperium	634
Kopuła, która znikła: rosyjskie Bizancjum	635
Praca nad pustką. Fantazje na temat budowli stulecia	638
Rzym, Nowy Jork, Moskwa. Geniusz Borysa Iofana	642
Wojna, okres powojenny, koniec stanu wyjątkowego	647
Zamiast epilogu	649
Podziękowania	651
Bibliografia	655
Indeks	681